N°. 3425.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon Droit.

Dit blad verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5.00; voor de buitensteden franko p. p. ƒ 6.00.
Brieven, Gelden, enz. FRANKO te adresseeren aan „het Bureau van DE TIJD."

WOENSDAG 11 AUGUSTUS.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ 1.00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 10 Augustus.

Uit een staatkundig oogpunt is het belangrijkste feit bij de feesten te Cherburg de redevoering des Keizers. Bij de onrustige spanning in den laatsten tijd, veroorzaakt door de vrees, dat een oorlog op handen kon zijn, zag men reikhalzend uit naar hetgeen de man zeggen zou, die thans in Europa over vrede of oorlog beslist. Hij heeft gesproken. De onthulling van het standbeeld des eersten Keizers, te midden der versterkingen van Cherburg, gaf daartoe aanleiding. Hij sprak in vredelievende woorden, en even als vroeger, vóór hij de keizerskroon aanvaardde, liet hij zich kennen als den Napoleon des vredes. Wat de eerste Napoleon door den oorlog zocht te verwezenlijken, wil hij bereiken door den vrede. Hierin ligt, volgens de rede, zijn bestemming.

Algemeen wordt aan deze redevoering de beteekenis gehecht eener verklaring, dat de vrede zal behouden blijven. Zij is dan ook, zooals men zien zal, bezwaarlijk anders op te vatten. Nogtans komt er een zinsnede in voor, die ons aan den slinks van den *Punch* doet denken. Zij is die, waarin gezegd wordt, dat een magtige regering dan alleen oorlog maakt, „wanneer de verdediging der nationale eer of de groote belangen der volkeren haar daartoe dwingen."

Wij laten de aanspraak hier in haar geheel volgen:

„Mijne Heeren. — Toen ik bij mijn aankomst te Cherburg u voor uw vurig afres bedankte, zeide ik u, dat het in mijn bestemming scheen te liggen van te zien dat door den vrede de groote plannen verwezenlijkt worden, welke de Keizer gedurende den oorlog had beraamd. Inderdaad, niet alleen worden de reusachtige werken voltooid, waarvan hij de eerste gedachte had opgevat, maar ook, in de zedelijke orde der dingen, zegepralen thans, alleen als gevolg der rede, de beginselen, welke hij door de wapenen wilde geldend maken. Aldus is een der vraagstukken, waarvoor hij het krachtigst gestreden heeft, de vrijheid der zeeën, welke het regt der onzijdigen waarborgt (*consacre*), thans door het gemeen overleg opgelost. Zoo waar is het dat de nakomelingschap er zich altijd mede belast de denkbeelden van een groot man te verwezenlijken.

„Maar hoewel den Keizer regt latende wedervaren, kunnen wij hier het volhardend streven der regeringen, die hem voorafgingen en opvolgden, niet voorbij zien. Het eerste denkbeeld tot het aanleggen der haven te Cherburg klimt op, zooals u bekend is, tot hem die al onze oorlogshavens en versterkte plaatsen in het leven riep, tot Lodewijk XIV, bijgestaan door het genie van Vauban. Lodewijk XVI zette de werken met nadruk voort. Het hoofd van mijn geslacht gaf er een beslissenden gang aan, en na hem beschouwde elke regering het haar pligt dien te vervolgen.

„Ik zeg er de stad Cherburg dank voor, dat zij een standbeeld aan den Keizer heeft opgerigt op het punt, waarin hij zooveel belang stelde. Gij hebt hulde willen bewijzen aan hem, die, ondanks de oorlogen op het vasteland, nooit het gewigt der marine uit het oog verloor. Nogtans, omdat heden terzelfder tijd het beeld van den grooten veldheer en de voltooijing van deze oorlogshaven worden ingewijd, verontruste zich de openbare meening niet. Hoe magtiger een natie is, hoe meer zij wordt geëerbiedigd; naarmate een bewind sterker is, zullen ook de gematigdheid in zijn staatsbeleid, en de regtvaardigheid in zijn besluiten grooter zijn. Dan waagt men de rust des lands niet aan ijdelen hoogmoed of het streven naar een voorbijgaande populariteit. Een Regering, die op den wil der menigte steunt, is de slavin van geen enkele partij; zij maakt slechts oorlog wanneer de verdediging der nationale eer of de groote belangen der volken haar daartoe dwingen.

„Gaan wij derhalve in vrede voort met de verschillende hulpmiddelen van Frankrijk gelijkelijk te ontwikkelen. Noodigen wij de vreemdelingen uit bij onze werken tegenwoordig te zijn. Dat zij er als vrienden, niet als mededingers komen. Toonen wij hun, dat een natie, waar eenheid, vertrouwen en eendragt heerschen, de opgewondenheid van een dag weerstand biedt, en dat, meesteresse van zich-zelve, zij slechts gehoorzaamt aan de eer en de rede."

Men merkt op, dat de dagbladen in den laatsten tijd eene dwaling hebben begaan, door te gewagen van de meerderjarig-verklaring der prinsen van Oranje [illegible] September aanstaande. Volgens de Nederlandsche wetgeving wordt men meerderjarig op zijn 23e jaar, welke bepaling van toepassing is zoowel op den prins van Oranje als op alle overige onderdanen des Konings. Art. 34 der Grondwet maakt op dien algemeenen regel eene uitzondering *voor den Koning*, „die meerderjarig is, als zijn achttiende jaar is vervuld." Intusschen is het eene waarheid, dat Z. K. H. de prins van Oranje, naar luid van art. 46 der Grondwet, van regtswege Regent is, in het geval van art. 42 der Grondwet, wanneer hij zijn achttiende jaar vervuld heeft, terwijl hij, overeenkomstig art. 71, nadat zijn achttiende jaar is vervuld, van regtswege zitting en eene raadgevende stem in den Raad van State heeft. Daaruit blijkt derhalve, zegt een der dagbladen te regt, dat Z. K. H., bij de intrede van zijn 19e jaar, de eigenlijk gezegde staatkundige meerderjarigheid verkrijgt. Uit dien hoofde is de aanstaande verjaardag van den prins als eene gewigtige gebeurtenis voor het land te beschouwen. Wij laten hier volgen de artikelen der Grondwet die tot deze aangelegenheid betrekking hebben: Art. 46: „Wanneer de prins van Oranje zijn achttiende jaar vervuld heeft, is hij, in het geval van art 42, van regtswege Regent." — Art. 71: „De Koning is voorzitter van den Raad (van State) en benoemt de leden. De prins van Oranje heeft echter, nadat zijn achttiende jaar is vervuld, zitting van regtswege met eene raadgevende stem."

Veel is er reeds gesproken over het aanstaande bezoek des Konings in de hoofdstad, dit jaar vooral merkwaardig door de meerderjarigheid des prinsen van Oranje, om welke reden het dan ook tot September werd uitgesteld. Met zekerheid vernemen wij thans dienaangaande het volgende: De geheele vorstelijke familie zal ditmaal te Amsterdam vereenigd zijn. De komst is bepaald op 3 September aanstaande. Uit goede bron vernemen wij verder, dat er op den 4n een groote wapenschouwing over de schutterij gehouden, groot gala-diner ten hove gegeven, en des avonds geïllumineerd zal worden. Den 5n zal de vorstelijke familie de godsdienstoefening in de Nieuwe kerk bijwonen, en vervolgens in den voormiddag het koninklijk zoölogiesch genootschap *Natura Artis Magistra* bezoeken. Den 6n zal Z. M. audiëntie verleenen, en des avonds eene groote gala-voorstelling in den schouwburg gegeven worden. Ook de morgen van den 7n zal aan audiëntie gewijd zijn; 's avonds *soirée dansante* ten hove. De vorstelijke familie zal den 8n weder naar 's Hage terugkeeren. (*Amst. Ct.*)

Men schrijft uit Wiesbaden, dat Z. M. de Koning den 6 dezer een tegenbezoek van den Koning van Wurtemberg, vergezeld van baron [illegible]enheim en baron de Mauclerc, heeft ontvangen.

Een houtkooperskneeht, J. B. genaamd, wonende op het Kuiperspad, had gisteren morgen het ongeluk van eene schuit met hout, waarmede hij in het Westerdok voer, in het water te vallen en te verdrinken.

Op de Prinsengracht is een vigelante achteruit in het water gereden. De drie zich daarin bevindende personen en de koetsier, hebben zich in tijds gered.

Gisteren namiddag is te Zaandam een hevige brand uitgebarsten in een zilversmidswinkel. In korten tijd had het vuur de belendende perceelen aangetast, o. a. het manufakturen-magazijn van den heer Wübbe, en werden er veertig huizen door den brand vernield.

Van alle zijden wordt bevestigd, dat aan de heeren Sloet en Reuchlin door de hooge Regering definitieve koncessie voor het aanleggen en exploiteeren der Noord-Nederlandsche spoorweglinie is verleend, onder voorbehoud van de goedkeuring der wetgevende magt voor die bepalingen der koncessie, welke de van rijkswege aan de onderneming te verleenen ondersteuning betreffen. Men zegt, dat aan deze onderneming een subsidie van 10 millioen zou worden toegekend. Als hoofdpunten, waarover de spoorweg zal loopen, zijn aangenomen Zwolle, [illegible] en Harlingen.

Z. M. heeft bij besluit aan de nagemelde kommissiën uit de Staten van Noord-Holland magtiging verleend, om na de gesloten zomervergadering der Staten hare werkzaamheden voort te zetten, als:

1°. aan de kommissie belast met het onderzoek van de voorgedragen ontwerp-reglementen van bestuur voor de Bannen in Drechterland;

2°. aan de kommissie belast met het onderzoek, in hoe verre er termen zijn, om uit het gesticht Meerenberg zoodanige lijders naar hunne betrekkingen terug te zenden, die voor de maatschappij in het algemeen, en voor de gezinnen waartoe zij behooren, in het bijzonder, niet gevaarlijk zijn.

Bij kon. besluit van 3 Julij ll. zijn de traktementen verknocht aan de rangen van eersten en tweeden luitenant bij het leger in Nederl. Indië, verhoogd met ƒ 240 zoodat zij, thans bedragende bij de generale staven en bij de daarmede in betaling gelijk staande wapens en diensten respektievelijk ƒ 2010 en 1710, en bij de plaatselijke staven en bij het wapen der infanterie, respektievelijk ƒ 1860 en 1620, voortaan zullen zijn ƒ 2250 en ƒ 1950, ƒ 2100 en ƒ 1860 's jaars. Deze verhoogde traktementen zullen ingaan met 1 Okt. 1858 voor de in Nederlandsch Indië aanwezige officieren en van en met den eersten der maand hunner ontscheping in Indië, voor hen die na het ingaan dezer verhoogde traktementen uit Nederland in Indië zullen aankomen.

Gedeputeerde staten van Zeeland hebben besloten eene kommissie uit hun midden naar 's Gravenhage te zenden, ten einde bij de hooge Regering aan te dringen op de opname der lijn van Vlissingen [illegible] in het spoorwegstelsel. Ook is door den gemeenteraad van Middelburg besloten zich omtrent deze zaak bij adres tot den Koning te wenden.

Heden heeft zich lord Dunfermline (vroeger sir Ralph Abercromby), buitengëwoon gezant en gevolmagtigd minister van H. M. de Koningin van Groot-Brittanje bij het Nederl. hof, uit 's Hage naar Rotterdam begeven, om Koningin Viktoria, zijne Soevereine, die op HDs. reize naar Berlijn aldaar heden verwacht wordt, op Nederlands grondgebied te verwelkomen.

Z. M. heeft J. M. Peters, met ingang van 28 Aug. aanst., herbenoemd als burgemeester van Horn.

'sGRAVENHAGE, 9 Aug. Men verneemt, dat HH. KK. HH. prins en prinses Hendrik zich op dit oogenblik in het kanton Bern (Zwitserland) bevinden. Zij worden eerlang in deze rezidentie terug verwacht.

— Naar men verneemt, heeft de militaire bondskommissie, belast met de inspektie over ons bondskontingent, die dezer dagen alhier heeft vertoeft, aan den generaal-majoor Duijcker, provinciaal kommandant en militair-goeverneur dezer rezidentie, bij monde van den Oostenrijkschen generaal graaf von Thun Hohenst[illegible] hare bewondering te kennen gegeven over de [illegible]tende bekwaamheid onzer ligte kavallerie. [illegible] heeft daarbij gevoegd, dat hij deze [illegible] legde uit pligtpleging, maar alleen [illegible] met de waarheid overeenkomt.

— Naar wij vernemen bestaat het voornemen, om de feesten, die in Sept. aanst. in deze rezidentie zullen worden gehouden, bij gelegenheid van den 18n verjaardag van Z. K. H. den Prins van Oranje, te doen plaats hebben op den 8n dier maand, na de terugkomst van het koninklijk gezin uit Amsterdam.

— Aanstaanden Zondag, 15 Augustus, zal ter gelegenheid van den naamdag des Franschen Keizers, na

de Hoogmis in de kerk van den H. Antonius en den H. Lodewijk alhier, een plegtig *Te Deum* gezongen worden, ten verzoeke van de Fransche legatie.

VLAARDINGEN, 7 Aug. Heden zijn de twee eerste vangers, van de haringvisscherij alhier aangekomen, met de schrale aanbrengst van 34 en 39 ton. De zeeberigten zijn ongnnstig en de prijzen waren daardoor hooger.

ALKMAAR, 8 Aug. Ter kaasmarkt van den 6n dezer zijn aangevoerd 616 stapels kaas, wegende te zamen 120367 Ned. ℔. De prijs was: kleine graskaas ƒ 26; kommissie ƒ 24,75; per 50 Ned. ℔.

NIEUWEDIEP, 8 Aug. Heden morgen is hier door het Engelsche stoomschip *Snowdoon*, kap. Weddell, van Dantzig met graan naar Amsterdam bestemd, binnengesleept een schooner, geheel masteloos, en door de ekwipaadje verlaten. Bedoeld schip, met hout en traan beladen, is door gemeld stoomschip op de hoogte van Texel, drijvende gevonden; waarschijnlijk is ook deze schooner in den storm van 25 Julij in reddeloozen toestand gebragt.

MAASTRICHT, 8 Aug. De gasfabriek, die hier voor rekening der stad is opgerigt, zal eerlang in werking kunnen treden. De gaspijpen zijn thans in het meerendeel der straten gelegd, en hier en daar de ijzeren standaarts geplaatst, bestemd om de lantaarns te dragen. Men verzekert, dat het gaslicht voor het eerst ontstoken zal worden op den 4n September aanstaande als wanneer Z. K. H. de Prins van Oranje zijn 18e jaar zal bereiken, terwijl er bij die gelegenheid tevens illuminatie en publieke vermakelijkheden zullen plaats hebben, en door den heer burgemeester een bal zal gegeven worden. Het is te betreuren, dat herhaalde waarnemingen schijnen te bewijzen, dat schendende handen op sommige plaatsen opzettelijk de buizen doorboord hebben, eene misdaad, waarvan tot hiertoe geen voorbeeld bestaat, en waardoor met reden groote verliezen en teleurstellingen voor de gemeente te duchten zijn. De burgemeester heeft eene premie uitgeloofd van honderd gulden aan hem, die aanwijzing kan doen, door wien deze eigendomschennis is gepleegd.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 9 Aug. De Keizer en de Keizerin die den 21 Augustus van Rennes hier verwacht worden, zullen den 24 naar Biarritz op reis gaan.

— Al de berigten uit Cherburg luiden eenstemmig over de warme ontvangst, welke de Keizer en de Keizerin en ook de Koningin van Engeland is ten deel gevallen. De rede des Keizers heeft op de aanwezige Engelschen een bijzonder goeden indruk gemaakt. Zij moeten er zeer talrijk zijn geweest, immers men verneemt, dat van de voor Cherburg liggende schepen er van de zes één Engelsch was. Men verhaalt te Cherburg, dat de Keizer op de aanmerking, „dat hij den Engelschen het geheim der Fransche vestingwerken onthulde", zou geantwoord hebben, „dat de Engelschen slechts datgene zouden zien, wat zij niet nemen kunnen."

De Keizer zou wijders aan de Koningin van Engeland beloofd hebben, haar nog in den loop van dit jaar een bezoek te Osborne te brengen.

Z. M. heeft de plaats aangewezen, waar te Cherburg de kazernen en magazijnen moeten gebouwd worden. Daarvoor is een aanzienlijke som aangewezen en de werkzaamheden zullen met allen spoed worden voortgezet.

— De prefekt van Finisterre heeft de volgende cirkulaire aan de maires van zijn departement gerigt, en daarmede niet weinig de lachspieren van het publiek in beweging gebragt:

„De Keizer en de Keizerin wenschen gedurende hun verblijf te Quimper, bretnosche dansen te zien uitvoeren. HH. MM. zijn zeer begeerig zich niet alleen bekend te maken met wat tot de zeden en gebruiken van ons departement behoort, maar zoo veel mogelijk te midden onzer brave landlieden te verwijlen. Zij hebben daarom boven al de feestelijkheden, welke de stad Quimper hun heeft aangeboden, den dans verkozen. De pachters en landbezitters zullen uitsluitend op de bals moeten verschijnen, waarvan de stad Quimper de eer ophoudt. HH. MM. zullen gevleid zijn met de bereidvaardigheid, waarmede de landelijke bevolking deze uitnoodiging beantwoordt. Ik verzoek u, mijnheer de maire, alles aan te wenden opdat uwe gemeente op dit feest waardiglijk vertegenwoordigd worde. De notabelen der gemeente alsmede de gemeenteraden moeten zorgen dat hunne echtgenooten en dochters aan een gezelschap deel nemen, 't welk in zekere mate onder de oogen hunner majesteiten zal bijeen komen. De dansen beginnen ten drie ure op het slagveld voor het hek van de prefektuur. Bij de nadering HH. MM. werden zij gestaakt om weder aan te vangen, zoodra de doorluchtige persoonaadjes de prefektuur zijn binnen getreden. Aan ruimte zal er geen gebrek zijn, daar het geheele plein voor de dansers bestemd is. Ik verzoek u, mijnheer de maire, onverwijld de noodige maatregelen te nemen om aan den inhoud van dit schrijven gevolg te geven."

— In een der zalen van het gemeentehuis te Bayonne is op dit oogenblik een fraaije kaperbrik te zien, waarvan de groote mast 2 ellen 60 duim hoog en de kiel 2 ellen 50 duim lang is. Op den spiegel prijkt de keizerlijke arend, en het scheepje voert den naam van *Frankrijks zoon.* Een scheepstimmerman bij de marine hield zich meer dan veertig jaren bezig met den bouw van dat brikje, zamengesteld uit al de stukken, die aan groote schepen gevonden worden. De maker, Bertrand Bats, is eenige maanden geleden gestorven, aan zijne weduwe niets anders nalatende dan het scheepje, dat den armen timmerman zoo veel arbeid en volharding gekost heeft. Die arme vrouw wacht de komst des Keizers en der Keizerin te Biarrits, om den keizerlijken Prins de door haar man gemaakte brik aan te bieden.

— De vreeselijke gebeurtenis nabij Nyon, waarvan gisteren melding is gemaakt, en die aan zoo veel menschen het leven heeft gekost, zoo leest men in een blad, zal aanleiding tot een krimineel regtsgeding geven. De kapitein van de *Helvetie*, die bereids lang aan het publiek reden tot klagten gaf, schijnt, naar men verneemt, alles gedaan te hebben om zulk een ramp te veroorzaken. Eigenhandig wierp hij houten gereedschappen in het kolenvuur om de vlam te vermeerderen, gaf geen acht op zijn schip toen het de haven naderde, was zelfs niet op zijn post, gaf den reizigers, die hem hun vrees voor een ongeluk te kennen gaven geen gehoor, voer met dolle snelheid tegen alle regels langs den oever en deed bij de ramp zijn pligt niet ter redding der drenkelingen. De verontwaardiging over zijn gedrag is algemeen. Het onderzoek wordt te Nyon voortgezet, doch zoodra de feiten gekonstateerd zijn, zal de zaak voor de regtbank gebragt worden. De verwanten der slagtoffers treden als klagers tegen de stoomboot-maatschappij op en er zullen aanzienlijke eischen tot schadevergoeding gedaan worden. Dit ongeluk zal nu eindelijk er toe nopen om de passagiers niet meer met booten van de stoombooten te halen, maar een steiger in het meer te leggen, waarover zij aan land kunnen komen, 'tgeen sinds lang behoorde gedaan te zijn.

— De Fransche bladen ergeren zich zeer aan de volgende zinsnede in een korrespondentie van den *Times* over de krijgsbedrijven in China:

„De uitbarsting der Chineesche kruidmagazijnen leverde natuurlijk een groote moeijelijkheid voor onzen togt op, en ik verneem dat veertig Franschen daarheen gegaan zijn, waar Franschen gewoonlijk heen gaan als zij door eenige vaten buskruid in de lucht worden geworpen."

ENGELAND.

LONDEN, 9 Aug. Van verschillende zijden wordt beweerd, dat de aanstaande hervatting der diplomatische betrekkingen van Frankrijk en Engeland met het koningrijk der Beide-Siciliën meer en meer waarschijnlijk wordt.

— Aan het Foreign office is den 7 dezer ontvangen een dépêche van den Britschen konsul-generaal uit Alexandrië, dd. 3 Aug., van den volgenden inhoud:

„Den 1 Julij waren de muiters op 40 mijlen afstand van Djeypoor, nabij Lallsahount, terwijl de troepen van generaal Roberts dienzelden dag slechts op 34 mijlen afstand van Djeypoor waren.

Ten aanzien van de stelling, die de muiters 40 mijlen van Yehpoor hebben ingenomen, terwijl generaal Roberts ter hunner vervolging was opgerukt, leest men in de *Daily News* de aanmerking van een zijner korrespondenten, dat het in 't belang der Engelsche troepen beter ware geweest de Sepoys in de steden, die zij bezaten, te omsingelen, dan hun den aftogt open te laten. Die zonderlinge taktiek van den opperbevelhebber Campbell verwondert allen, die zijn militaire ondervinding kennen en de bekwaamheden van den chef van zijn staf generaal Mansfield. Intusschen keurt de *Daily News* het stelsel van sir Colin Campbell goed, wijl het ten doel heeft, zooveel mogelijk zijne soldaten te sparen, maar doet hem het verwijt, dat hij een te ruime toepassing er van maakt, 't geen den vijand zeer te stade komt.

— Nog verneemt men uit China, dat de Engelsche en Fransche ambassadeurs hun intrek in een tempel op den oever van de Pei-ho hadden genomen. De Russen en Amerikanen waren de geallieerden op hun togt langs de rivier gevolgd,

Terwijl de verrigtingen der geallieërde troepen in China aller oogen van Europa naar dat uitgestrekte rijk trekken, kan het niet ondienstig worden geacht, dat eenige merkwaardige bijzonderheden, betreffende eene Joodsche volkplanting in eene Chineesche provincie gevestigd, bekend worden. Het bestaan van deze kolonie werd voor het eerst in 1704, door de Katholieke zending, ruchtbaar. Eenige jaren geleden loofde eene Engelsche dame, tot de Londensche vereeniging ter bekeering der Joden behoorende, eene aanmerkelijke som gelds uit, ter opsporing van berigten, die naderhand dienstig zouden kunnen zijn om de levenswijze en de godsdienstige gebruiken dier kolonie aan het licht te brengen. Het verslag, aan de zending van Shang-Haï door twee bekeerde Chineezen toegezonden, behelst de volgende bijzonderheden: De Joodsche volkplanting is zich in China komen nederzetten omstreeks het jaar 111 na onze jaartelling. In den beginne uit 70 huisgezinnen bestaande, nam zij door landverhuizing, ziekte en armoede tot nog minder dan 200 zielen af. Zij is uit Oost-Indië afkomstig, waar door de Chineezen de Joodsche godsdienst met den naam van Indische bestempelt wordt. De Chineesche Israëliten zijn aan de voornaamste gebruiken der Hebreeuwsche leer, op eenige uitzonderingen na, onderworpen. Bij hen treedt de inachtneming van den Zondag in de plaats der Sabbatrust. Op de gelaatstrekken na, die steeds dezelfde gebleven zijn, draagt alles, namen, kleeding, spraakwijze, enz. den stempel van het Chineesche volkskarakter. Hunne godsdienstige boeken bestaan uitsluitend in de vijf boeken van Mozes. Op den achtsten dag na de geboorte der kinderen worden zij besneden. Hunne leer vordert de reiniging door wassching, alvorens de synagoge binnen te treden. Gedurende de godsdienstoefening houden zij hun gelaat westwaarts naar Jeruzalem gekeerd. De laatste Chineesche Israëliet die de Hebreeuwsche taal nog verstond, is, ongeveer vijftig jaren geleden, overleden, waardoor hunne landstaal onder hen geheel in onbruik is geraakt. Deze soort van Joden huwt alleen met geloofsgenooten en ieder man heeft slechts ééne echtgenoot. Alle landposten kunnen zij, even als degenen die de leer van Mahomet volgen, bekleeden; het meerendeel van hen bestaat echter uit winkeliers, landbouwers, maar vooral uit bedelaars (geen blijk voorwaar van welvaart daar te lande). Hunne eerste synagoge werd in de elfde eeuw gebouwd. Zij is op den huidigen dag door drie muren omringd. Aan den ingang zijn twee groote planken geplaatst, met Chineesche letters beschilderd, die eenige dogmatische en genealogische opmerkingen, hunne godsdienst betreffende, uitdrukken.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 6 Aug. Uit Milaan schrijft men, dat de aartshertog Maximiliaan de voorschriften, vervat in 's Keizers brief, ten uitvoer heeft gelegd; de korporatiën van Lombardije en Venetië zijn zamengeroepen om de kommissiën te benoemen, die zich met de verdeeling der belasting moeten bezig houden.

BERLIJN, 8 Aug. Uit Dusseldorp verneemt men, dat men zich daar gereed maakt om het hooge bezoek der Koningin van Engeland op den 11 aanstaande, op waardige en plegtige wijze te vieren. Op het stationsgebouw van den Aachen-Dusseldorfer spoorweg is men met de oprigting van een eereboog bezig; op het dak van het raadhuis verheffen zich reeds een aantal vlaggenstokken. De vijvers en paden van den hoftuin zullen des avonds prachtig verlicht worden.

STADSNIEUWS.

236ste Staats-Loterij. (Prijzen van ƒ 1000 en daarboven) 3de Klasse, 2de Lijst: No. 635 ƒ 5000, No. 1651 ƒ 1500.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 10 Augustus.

BEVALLEN (7 Aug.): M. C. Bruinier, wed. G. H. Saltet, D[illegible]

OVERLEDEN (4 Aug.): H. Vernij, 79 j. — (6 Aug.): J. Scheprleer Hzn, 50 j.

Wisselkoers.

2/m. Parijs	ƒ 55¾	2/m. Livorno	ƒ 39⅜
Zigt „	„ 56 7/16	„ Napels	„ 80½
2/m. Bordeaux	„ 55½	„ Petersburg	„ 1.73
½/m. „	„ 56	6/w. Weenen	„ 33⅝
3/m. Madrid	„ 237	„ Augsburg	„ 35¼
„ Cadix	„ 239	„ Frankfort	„ 99⅞
„ Sevilië	„ 236	2/m. Hamburg	„ 35 1/16
„ Bilbao	„ 236	Zigt „	„ 35¼
„ Lissabon	„ 40	2/m. Londen	„ 11.70
„ Porto	„ 40	Zigt „	„ 11,77½
2/m. Genua	„ 45¾	Rotterdam	„ ⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 9 Aug. België 2½ pc. 56⅜g; 4½ pc. 98⅞ g; Metal. 79⅜g; Nation. 80½; Spanje 1¼ pc. 27 7/16 p; 3 pc. binn. 39.

PARIJS, 9 Aug. Rente kont. 4½ pc. 96.75, op tijd 3 pc. 68.80; Fr.-Oost, Spoorw. 637; Spanje 1½ pc. 27¾; 3 pc. —; Rom. Leening 90⅞.

MADRID, 6 Aug. Spanje 3 pc. 39.60; 1½ pc. 28.40.

LONDEN, 9 Aug. Cons. 96⅝; Braz. 5 pc. —; 3 pc. Mexiko 21⅛; 4½ pc. Peru 89½; 3 pc. id. 70¾; 4½ pc. id. doll. bonds 80; Grenada uitgest. 6⅛; id. werkelijke 21¼; 5 pc. Venezuela 41⅛; 2¼ pc. id. 16; 3 pc. Port. 45⅝; 3 pc. Spanje 43⅞; 1½ pc. id. 28; Amortiz. 9⅞, Coupons 5¼; 4½ pc. Russen 100¼; 5 pc. id. 118⅛; 2½ pc. Holland 65⅝; 4 pc. id. 101⅝; Illinois Shares —; id. 7 pc. Oblig. 83; Sardinië 91.

WEENEN, 8 Aug. Metall. 5 pc. 82⅞; Nation. 83⅞; Bank Aktiën 969; Noord-Bahn akt. 166; Credit Anst. 241; O. Fr[illegible]

Spoorw. akt. 238; Salzb. 100½; Lomb. Venetiaans. 93; Wissel op Londen 3/m. 10.14; Goud 7; Zilver 4⅝.

BERLIJN, 9 Aug. Stieglitz 5de serie 105; 6de id. 108; Rusland 5 pc. 109½; Pruiss. Staats. 4½ pc. 101; Diskonto 4.

HAMBURG, 8 Aug. Mexikanen 5⅜, Spanje 3 pc. 36¾, 1½ pc. 26⅞, Rusland 5 pc. —, 4½ pc. —, Vereinsbank 97¼, Noord-Duits. bank 86¾, Wissel op Londen kort —.—, 3/m. —.—, Amsterd. —.—, Diskonto 1¾.

FRANKFORT, 9 Aug. Metalliek 5 pc. 78⅜, Spanje 3 pc. 38⅝, 1½ pc. 27⅝, Wissel op Londen 117¼, Weenen 113⅝, Parijs —, Amsterd. —, Diskonto 3.

PRIJS-COURANT DER EFFEKTEN.

		9 AUG. 4½ u.		gebl.
Amsterdam, Thesaurie .	5 pCt.	106¾	a	
Nederl. Bank	4 „		„	
Nederl. Werkel. Schuld à 2½ pCt.		64 11/16	„ 64¾	
Dito Dito	3 „	77¼	„ 77⅜	
Dito Dito	4 „	98⅞	„ 99	99
Amortisatie-Syndikaat .	3½ „	93⅞	„	
Aand. Handel-Maatsch.	4½ „	137½	„ 137¾	137⅝
Oost-Ind. Leening . .	4 „	98¼	„	
Aand. Holl. Spoorweg . .			„	
Leening idem .	4½ „	99½	„	
Aand. Rijn-Spoorweg . .	4½ „		„	
Maatschappij van Weld. .	4 „		„	
Belgie, Cert. Adm. B. Bk	2½ „			
Dito *Rothschild* . . .	2½ „	52 15/16	„	
Frankrijk, Certifikaten .	3 „		„	
Spanje, Obligatiën . .	1½ „	27¾	„ 27 13/16	27 13/16
Dito	3 „	44 5/16	„	
Dito Binnenlandsche .	3 „	38 13/16	„	
Amortisabile Schuld .		10	„ 10⅛	
Bewijzen Coupon . . .		5 7/16	„	
Crediet-Instel. bij *Prost & C°.* .			„	
Portugal, Obligatiën . .	3 „	47	„ 47⅛	47 1/16
Dito 1856	3 „	46 1/16	„ 46¼	46¼
Uitgestelde			„	
Rusl., Obl. bij *Hope en C°.*	5 „	106¼	„ 106⅜	106¼
Dito bij idem 1828/1829	5 „	103¾	„	
Cert. bij idem 1831/1833	5 „		„	
Dito bij idem 1840 . .	4 „	87½	„ 87 9/16	87½
Dito bij *Stieglitz* . .	4 „	87⅜	„ 87½	87½
Dito Nieuwe	4 „		„	
Dito 5de Serie . . .	5 „	98¾	„ 98⅞	98¾
Dito 1855, 6de Serie .	5 „	102 5/16	„ 102⅜	102 5/16
Dito Adm. te Hamburg	5 „		„	
Dito dito te Londen .	5 „		„	
Dito dito dito	4½ „	97⅞	„	
Inschrijv. in Assignatiën	6 „	66½	„	
Certifikaten van dito .	6 „	67	„ 67¼	
Spoorweg Aktiën . . .	5 „	71½	„	
Polen, Aand. 1835, fl. 500		154¼	„	
Obligatiën	4 pCt.	82 3/16	„	
Pruissen, Oblig. . . .	4½ „		„	
Aandeelen 1854 . . .	3½ „		„	
Oostenrijk, Obl. bij *Goll en C°.*	5 „		„	
Dito dito	4		„	
Dito Metalliek . . .	5 „	75 7/16	„ 75 9/16	75½
Dito Rente Amsterdam	5 „	87¼	„ 87 5/16	
Dito Nationale 1854 .	5 „	76¾	„ 76 13/16	76¾
Dito dito	2½ „	38 13/16	„ 38 15/16	38 13/16
Weener Bankaktiën . .	*f*	1103	„	
Dito Aand. fl. 250, 1839 .	„		„	
Dito dito „ 250, 1854	4 pCt.	318 a 3		
Beijeren, Spoorweg-Aandeelen				
Napels, Cert. bij *L. en B.*	5 „		„	
Dito bij *Rotschild* . .	5 „		„	
Denemarken, Obl. te Lond.	5 „	100⅝	„	
Dito	3 „		„	
Braz. Geldl. 1824 v. £ 100	5 „	100⅛	„ 100¼	100¼
Dito 1839 van £ 100 .	5 „		„	
Dito 1843 „ „ 100 .	5 „		„	
Dito 1852	4½ „	97¼	„	
Sardinië	5 „		„	
Peru, Geldl. 1854 . .	4½ „		„	
Dito te Parijs	„		„	
Ecuador, Oblig. 1855 .	1 „	14	„ 14 5/16	
Venezuela, dito 6 pCt. thans	1¾ „	38 13/16	„ 39	39
Dito Uitgestelde . .	2¼ „	14¾	„	
Grenada, Obligatiën . .	3¼ „	20½	„ 20 9/16	
Dito Uitgestelde . .		6	„ 6 1/16	
Mexiko, dito	3 „	20 5/16	„ 20⅜	20⅜
Nrd-Amer. Ph. *Hope en C.*, Lr. A	/		„	
Dito dito Lr. B	.		„	
Dito bij *Rothschild* . .	6 pCt.		„	
Amerik. Bank-Aktiën . .			„	
Illinois Spoorw. Aandeelen .			„	
Dito Oblig. Constr. Bons	7 pCt.	86	„ 86⅛	
Louisiana	5 „		„	
Grieken, Obl. Geldl. 1825	5 „	5 9/16	„	

Handel-Maatschappij kontant 138¼; Russische Spoorweg doorgef. 217.

Over 't geheel was de markt in eene vrij gunstige stemming.

Koers van het Geld: Beleening 3 pCt., Prolongatie 2½ pCt., Diskonto 3½ pCt.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN.

Metalliek . .	*f* 28,40	a —	Pruissische .	*f*	34⅞	a —
Napelsche . .	„ 24,75	„ —	Spaansche . .	„	2,39	„ —
Div. in £ . .	„ 11,70	„ —	Hamb. Russ.	„	33½	„ —
Eng. Russen .	„ 11,50	„ —	Russ. in Z. R.	„	34¾	„ 1 5/16
Fransche . .	„ 55⅞	„ —	„ „ P. R.	„	9 13/16	„
Belgische . .	„ 55⅞	„ —	Polen „ Fl.	„	26⅞	„ —

Buitenl. Spanje 55⅝. Nationale Metalliek *f* 29.87½.

SPECIE-COURS.

GOUDEN SPECIEN.

Stukken à *f* 10 per Stuk	*f* 9,70 à 9,80
Oude Gerande Dukaten	„ 5,50 „ 5,60
Wigtige Souvereinen	„ 11,70 „ 11,80
„ Pistolen	„ 9,55 „ 9,65
Stukken van 20 Franks	„ 9,35 „ 9,45

Baren Goud en Speciën à *f* 1442,60 per Ned. ℔ fijn 10 à 11 pc.

ZILVEREN SPECIEN.

Piasters . . . . per Stuk	*f* 2,55 à 2,60
Stukken van 5 Franks	„ 2,33 „ 2,36
Brabandsche Kroonen	„ 2,65 „ 2,70
Fransche	*f* 2,70 *f* 2,75
Pruissische Daalders	„ 1,74 „ 1,77
Zilver 1000 à 980	„ —,— „ —,—
„ 900 „ 700	*f* 104,20 à 105,—

MEXIKAANSCHE OBLIGATIEN. — Het komité te Londen heeft eene missive van kolonel Facio ontvangen, met eene door dezen van zijn gouvernement bekomen aanschrijving, meldende dat hetzelve, niettegenstaande de treurige toestand, waarin het land verkeert, maatregelen genomen heeft, om zich in staat te stellen de voor de rentebetaling reeds aanwezige gelden zoodanig aan te vullen, dat tegen de maand Oktober een volle halfjarige coupon kan worden betaald, om zoodoende het bezwaar eener gedeeltelijke betaling te vermijden.

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 9 Aug.

Tarwe en Rogge tot vorige prijzen met weinig handel; verkocht van Tarwe: 131 ℔ b. Poolsche *f* 322; 133, 134, 135 ℔ witb. dito *f* 335, 340; 344.

Van Rogge: 126 ℔ Pruissische *f* 205, 118, 120 ℔ Petersburger *f* 190, 194.

Garst en Haver zonder handel.

Boekweit in in doen: 121 ℔ Oostvriessche *f* 230.

Op 9 vaten Olie in Okt. ek. 83; Nov. 83½ ℒ. *Raapolie* op 6/w *f* 47¼; Vliegend *f* 46; 1°. Sept. ek. *f* 45¾ a 6; Okt. *f* 46¼ a ½; Nov. *f* 46¾ a 7; Dec. *f* 47 a ¼. *Lijnolie* op 6/w. *f* 36¾; Vliegend *f* 35½; 1°. Sept. ek. *f* 35½; Okt. *f* 36; Nov. *f* 36¼; Dec. *f* 36½. *Hennepolie* op 6/w. *f* 40¼; Vliegend *f* 39.

SCHIEDAM, 9 Aug. Rogge. Verkocht: 144/2 ℔ Kunda *f* 216 6 w.; 145/2 ℔ Reval *f* 218 6/w.; 145/2 ℔ Arensburg *f* 220 6/w. — Gerst: 128/2 ℔ Libau *f* 196 6/w. — Moutwijn *f* 17,50; Jenever *f* 23,—; Amst. Proef *f* 24,25; per Ned. vat, zonder fust, zonder de belasting. Spoeling *f* 1,50 per ketel.

PRIJZEN DER PERCEELEN,

Geveild op Maandag 9 Augustus, in het O. Z. Heeren-Logement.

1. De Suikerraffinaderij *de Drie Fonteinen*, Tuin en Erve, Lijnbaansgracht, GG 380 en 381; *f* 9500, *f* 300. - 2. Pakhuis en Erve, *de Gouden Brandemmer*, als voren, GG 379; *f* 2550; te zamen *f* 12350, *f* 25, Opgehouden. - 3. Boeren-Hofstede *Ons Genoegen*, aan den Mulder Binnenweg, Gem. Weesp, groot b. 0.3681; *f* 2250, *f* 30. - 4. 6 Kampen Wei- en Hooiland en eene strook Hout- of Boschland, als voren, groot b. 7.6990; *f* 8950, *f* 50. - 5. Eene Koe- en Paardenstalling, Tuin en Erve, Heerengracht, hoek Goosenmarkt, te Weesp; *f* 1100, *f* 200. - 6. 7 Kampen Wei- en Hooiland, Binnen-Aartsvelder Polder, Gemeente Weesper-Carspel, groot b. 6.9630; *f* 9500, *f* 10; te zamen *f* 22090, *f* 2, Opgehouden.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 9 Aug. Diana (st.), Londen.
HELVOET, 9 Aug. Earl of Auckland (st.), Londen.
BROUWERSHAVEN, 9 Aug. De Winter, Antoinette, Banjoewangie. en Maciel, Atlantic, New-York, beide n. Rott.
BATAVIA, 24 Junij. Jaski, Stad Utrecht, Amst.

UITGEZEILD:

TEXEL, 9 Aug. Forbes, Maria, Sunderland.
HELVOET, 9 Aug. Heckman, Clara Heckman, Boston.
BATAVIA, 24 Junij. De Weerd, Java Koerier, en Grönbeck, Marianne, beide Amst. - Overgaauw, Johanna Maria, Ochtman, Stad Zierikzee, en Kens, Mary en Hillegonda, alle 3 Nederland.

BOEKBESCHOUWING.

VONDELS WERKEN,

IN VERBAND MET ZIJNE LEVENSGESCHIEDENIS,

uitgegeven door

Mr J. VAN LENNEP (XXXIXe—XLIIe Afl.)

(Vervolg van N° 3423.)

Bl. 560, nt 88. *Als mut*: men kent de sprw. *hutje met mutje.*

V. 96. „De sluierkroon van 't Westen": de verklaring is weinig voldoende: dat *sluyerkroon* een gesloten kroon zou beteekenen, en dat deze aan het Westen bizonder eigen was. Zij verwondert ons te meer, om dat de geleerde uitgever, op bl. 716, te kennen geeft, dat een „sluierkroon" te houden is voor een „tulband". Op bl. 152 van Dl IV laat hij het woord onverklaard.

Bl. 562 v. 146, Cyriacus.

De legende noemt hem den XIXn Paus na St Pieter, maar „om dat hij Rome verliet tegen den wil zijner Geestelijkheid, werd zijn naam van de lijst der Pausen afgenomen".

Bl. 570, 409. „Verlosser, ga om hoogh te raede". Zou dit juist beteekenen, ga, omhoog, iemand raadplegen? Kan *te rade gaan* niet even zeer wezen, deel gaan nemen aan den raad? *Raadplegen* heeft ook twee beteekenissen: „ik ga raad met hem plegen", en „ik ga hem raadplegen".

De rei, achter het 2e Bedrijf, zingt Keulen tegen:

„Ghy eert de Mauren, en Thebaenen."

De Heer Van Lennep zegt van die „twee Keulsche martelaars geen spoor in de geschiedenis gevonden" te hebben. 't Zijn, volgends Hagenes rijmchroniik, de „dry hundert

„ind vierzych, die ir ende hie samen (de martelidood stierven) ind woren moenen allesamen.

Hun hoofdman wordt „St Gregor" genoemd [1]. Het *Thebaansche* Legioen onder St Mauritius, en de Gezellen van Keulens Patroon St Gereon — alle gemarteld tijdens Maximiaan, zijn meer bekend [2]. De Hr v. L. heeft hier dus de rechte „geschiedenis" niet geraadpleegd.

Bl. 587, wordt Vondel berispt om de schilderachtige uitdrukking

„De daecken zitten zwart, om 't schouwspel aen te zien".

[illegible] Ja, 't zijn de [bevolkte] daken, die 't schouwspel aanzien, even als de „Kroon" hare rechten heeft en raadslieden aanstelt, of de „School" den vrijen handel voorstaat.

V. 921. „Verstroien", dichterlijk, ook niet onzijdig — als *vergaderen*?

Bl. 591. v. 1034: „Bezen" (voor *bezien* of *bessen*) wordt afgekeurd. Dat doet ons leed: vooral om dat het hier een man geldt als Vondel, die van zoo diepen eerbied voor de rechten der taal blijkt doordrongen te zijn geweest, en die zeker niet, als onze jongere literatoren, waar het zoo in 't rijm te pas kwam, het zij „plots" voor „plotselijk", het zij *hosanna*, voor *hosianna*, het zij „ter nood" voor „ter naauwer nood", het zij „noode" voor „naauw" zou schrijven. Al heeft *mes* in 't meervoud *messen*, en *princes*, *princessen* — *bes* heeft *bezen*, zoowel als *bessen*. Een argloze oude Vlaming (Jan de Leenheer) zegt:

„Hy bemint de fransche *besen*."

Bij Oudaen leest men:

„dat hy
De Wijnpers trad met purp're *besen*."

Jan Vos gebruikt zelfs het enkelvoud:

„De korrelige *bees*, zoo frisch als 't puik der wijnen."

En, wie 't zeker niet in navolging van Vondel gedaan zal hebben, Hooft zegt, in het bekende liedtjen:

„Viel een beez' van 't moorelof",

elders:

„Hy spuit
Snorrend sap uit wijngaardbeezen",

en op vijf-en-twintig andere plaatsen, ook in proza.

Volgends Bilderdijk is het *bees* van ons *braambees* dan ook niets anders dan *bees*, en de [illegible] gen zoowel „Erdbeere" (bezie) als „Stachelbeere" [illegible]. Dat trouwens *es* en *ees* elkaâr wel meer ontmoeten, blijkt uit *lessenaar* en *lezenaar*, want ofschoon ongelijk van beteekenis, zijn die woorden toch vast van gelijken oorsprong.

Bl. 597, v. 1148, noemt de Hr Van Lennep „van *uwer* hand" de *sterke* buiging van den 2en naamval. Dit zal wel moeten zijn: „van uwer hand — 't voorzetsel *van* beheerscht hier, en te recht, den datief."

Bl. 602, v. 1312. „*Waeide*, *jaegde* en *vraegde* is de oude regelm. vorm, waarvoor later *woei*, *joeg*, *vroeg* zijn in de plaats gekomen..." Huydecoper heeft het niet bewezen, en wie kan het bewijzen? die al de dialekten der germaansche volken sedert de IVe Eeuw heeft afgeluisterd, [illegible] Had de Hr v. L. Huydecopers „Proeve" in 't eerste deel (bl. 182) opgeslagen, hij hadde 't Lelyveld gewonnen gegeven.

Bl. 606, v. 1450. „Keulschen Adel" in de [illegible] *onzin* te noemen, is wat hard. De telgen der „Duitsche struicken" kan men althands met historische juistheid *edelingen* noemen, die van de „Roomsche" bij toepassing; bovendien, *nobiles appellabantur qui majorum* [illegible] *habebant imagines*. De geschiedschrijvers [illegible] V. Mering en Reyschert leeren zelfs uitdrukkelijk [illegible] Eburonen en Agrippiners van [illegible] onderscheidden: *edelingen*, [illegible]

Na deze kleine [illegible] verdienstelijken arbeid [illegible] besteed, komen wij tot de [illegible] Hiervan heeft den Hr V. [illegible] een zeer belangrijk exemplaar ten gebruike gegeven [illegible] dat, waarvan Vondel-zelf zich be[illegible]

1) [illegible] Von Mering en Reischert „Zur Gesch. d. St. Köln" [illegible]

2) T. a. p. en zie zelfs Ph. Heber, „Die vorkarolingischen Glaubenshelden am Rhein", bl. 291 en volg.

diend en waarin hij aanteekeningen geschreven heeft. Onder deze komt eene opgave der spelers voor, die in de „Gebroeders" rollen hebben vervuld, en van den tooneeltoestel.

De Hr V. L. weet omtrent enkele spelers inlichtingen meê te deelen; maar niet betrekkelijk den, naar wij meenden, meest bekenden en beroemden van allen: „Adam Carels". Het verwondert ons zeer, dat de Hr V. L. hier niet aanstonds ADAM CARELS VAN GERMES, of, gelijk hij doorgaands gespeld wordt, ZJERMEZ in herkend heeft. Deze treurspeler, ook als dramaturg niet geheel onverdienstelijk, genoot bij zijne tijdgenoten eene groote reputatie, en is door meer dan éenen dichter met eerevaerzen begroet; uit die van Reinier Anslo, nemen we, tot 's mans kenschetsing, het volgende over. Het opent „Adam Karels klaagende Kleazjenor en doolende Doristee", dat „op d'Amsterdamsche schouwburg vertoont" ten minste drie edities beleefd heeft (1660?, 1670, 1716):

„'t Was Adam niet genoeg op ons tooneel te komen,
Als Polus eer t'Atheen en Roscius te Romen
Tot spelen afgerecht, en tot aan 's werelts endt
Door hun welsprekentheyt alle eeuwen door bekent:
Al hoeft hy, om zijn rouw in 't spelen te voltrekken
Geen beendren van zijn zoon uit hunne slaap te wekken,
Om dat zijn tong altijt, zoo droef en wel ter taal,
Doet schreyen al het volk, en barsten steen en staal:
Hy most onze Amsteljeugt noch het aan zich verplichten
Als Speelder in zijn spel, en Dichter in zijn dichten.
Zoo....
— komt de schouburg weêr, met nieuwe lust ontsteken,
Op 't hooge Speeltooneel, veel trotser uytgestreken."

Adam Karels had ook dit met Roscius gemeen, dat gelijk deze de leermeester van Cicero was, aldus de amsterdamsche Adam - Prof. Petr. Francius in de uiterlijke welsprekendheid opleidde. Hij was het, wien de jeugdige horologiemaker Geeraardt Brandt in den arm nam om zijne lijkrede op Hooft te doen gelden, die dan ook door Adam Karels, als „een der welspreekentste tooneelspeelderen zyner eeuwe", zegt Brandt, „ten aanhooren van een ongelooffelyk getal van menschen", in den schouwburg „werdt uitgesproken" den 28n Maart, 1647 (Brandt, „Hoofts Leeven", bl. 22). Misschien is onze voorzorg overtollig — maar wij nemen de vrijheid den Heer Van Lennep te herinneren, dat op het jaar 1647 door hem de uitwerking geschilderd zal moeten worden, die Brandts lijkrede, *door Adam Carels uitgesproken*, op Vondel maakte, volgends des zelfden Ansloos getuigenis:

„Maar toen met ope deuren
De Schouburg was aan 't treuren,
Bevondt zich daar des Amstels treurpoëet,
. . . .
Wat stont hy opgetogen!
Gy hadt door uw vermogen
Die grooten Man zoo krachtig opgevoert;
Die sprak in 't eynd" (van Brandt)
. . . . „Deez heeft Natuur te baat,
Het zy hy schrijft op rijm of zonder maat,
Zijn oordeel is ervaren.
't Verstandt quam voor de jaren."

Het genoemde stuk, naar Rotrou gevolgd, was reeds het tweede, dat Adam Karels deed uitvoeren; het eerste waarmeê hij optrad, was (ten jare 1645) de berijming eener vertaling der „Vervolgde Laura", die de zelfde Rotrou naar het Spaansch had gevolgd, vercierd met een fraai etsjen. Uit de voorreden blijkt, dat Professor Barlæus-zelf de eerste 300 vaerzen voor den tooneelheld uit het Fransch had overgezet, terwijl Ian Hz. Glaczemaeker het geheel voor hem „uit liefde — van woordt te woorde" vertaald had. Anders beklaagt Zjermez zich zeer over den naijver zijner dichterlijke vrienden, nu hij 't meê waagde handen aan „die neering" te slaan, en in 't geheel heeft hij, naar hij later zegt, ondervonden, dat de lieden alles meenen te mogen vergeten wat iemant goeds heeft, „alleenelik om te zeggen, 't is een Poët, 't is een Musikant, 't is een Commediant, 't is een Speelman'. De vervolging en vernedering waarover hij klaagt, deed hem dan ook besluiten de Muzen vaarwel te zeggen, en „A. Karels Eduard, anders Stantvastige Weduwe" schijnt zijn laatste tooneelwerk geweest te zijn (1660, 1670? 1716).

Dat Isaac Vos, Jan en Jelis Nooseman, en Isaac Verbiest den Heer Van Lennep even min als Adam Carels zijn voorgekomen, verwondert ons insgelijks. De eerste (meer bekend als Isaac De Vos), die niet te verwarren is met den bekenden vriend van Vondel Isaac Vossius — en nog veel minder met de dichters Jan, Lambert of Hendrik Vos — is de ook al veel geprezen niet ongeestige rijmer van de „klucht van Loome Lammert" (4to 1642), de „klucht van de Moffin" (4to 1644, 1644), „van de Mof" (4to 1644), „Iemant en Niemant" (4to 1645, 12° 4e dr. 1662, 1729), de berijmer eener vertaling van Lope de Vegaas „Gedwongen Vrient" (4to 1646), voor hem overgezet door zekeren Jacob Baroces en gespeeld „8 May 1646". Dit laatste stuk is door hem opgedragen aan zijn welhebbenden neef en beschermer Jan Vos, „Coopman tot Amsteldam"; alweêr een heel andere dan de glazenmaker — want deze wilde met onzen Isaac niets te doen hebben. Van onzen Isaac is ook de „klucht van Robbert Lever-worst" (4to 1650, 12° 1725) en de *vaudeville* „Pekelharing in de kist" (4to, 1661).

Van een der beide amsterdamsche Noosemans kennen wij alleen de klucht van „Lichte Klaertje"; en van „H. Verbiest", die misschien een broêr of neef is van Isaac, en liefhebber van een speelridtjen met vrolijke vrienden, „gevoert van twee viervoetige" — de „klucht van 't Wijnvaatje" (4to 1651).

Wij hebben, op de aanteekeningen, die de Hr V. L. bij de „Gebroeders" gevoegd heeft, maar luttel aan te merken. Het weinige volgt hier.

Bl. 673, reg. 693, 694 (verg. 1219, 1220). Hier rijmt Vondel „gevangen" op „ontfangen". De Heer V. L. teekent daarop aan: „Vondel moge hier het rijmwoord met eene *f* spellen, het rijm blijft altijd *vangen* op *vangen*, en alzoo af te keuren." Aan dat vonnis kunnen wij ons zegel niet steken. Dat geen „zelve woord, in twee verscheiden zinnen" op elkander zoû mogen rijmen, is eigenlijk eerst wet geworden sedert Pels. Waarom zoû bij ons een gebrek zijn, wat bij de Franschen eene deugd heet? Echter — wij geven toe, wij beweeren met de anderen, dat juist het kontrast der verscheidenheid van aanhef eener syllade den rijmklank des te aangenamer vallen doet: maar wanneer er dan ook verscheidenheid van aanhef bij gelijkheid van rijmklank plaats heeft, dan is het rijm volkomen. En die aanhef bestaat in het *geluid* der eerste sylbeletters, niet in het *begrip* van den zin, noch in 't gezicht der letters. Wanneer nu *vangen*, in *ontvangen*, *fangen* klinkt (en dat doet het op de lippen van al wie niet de gesakkadeerde toetelling der lettergrepen voorstaat, waaraan sommige rederijkers zich schuldig maken) — dan rijmt *gevangen* zeer wel op *ontfangen*, en te beter wijl men, bij *ontfangen*, geheel niet aan het primitivum *vangen* denkt. Zwarigheid daarentegen zouden wij maken in het toelaten bijv. van het rijm:

„Meer dan het blanke heldenzwaard
Is Bacchus' donkre flesch ons waard,"

ons waard klinkt *on-zwaard*: en hier laat men dus werklijk *zwaard* op *zwaard* slaan — „een zelve woord in twee verscheiden zinnen".

Opmerklijk, om dat er Vondels zorg voor eene goede uitspraak der taal uit blijkt, dunkt ons de spelling van het op bl. 700 ingevoegd gedicht „Hef op, hef op". Het bestaat in faksimilee, en is, tegen zijne gewoonte aan, zeer duidelijk door Vondel geschreven: waarschijnlijk voor 't gemak der „Staatsjuffers", die er wellicht afschrift van moesten nemen. Hij gebruikt daar overal *aa*, in plaats van *ae*; schrijft nergends *ck*, en voorziet de *y* met stippen, schrijvende zoowel *sij* als *deerlijk*. Niet-te-min spelt hij *gebracht* met *ch*; geenszins, zoo als de letterdruk heeft, *gebraght*.

Bl. 719, v. 125. Wat de Hr V. L. hier over *onverdraaglijk* en *onverdraagbaar* opteekent, is volkomen juist; maar bestond onze onderscheiding reeds ten jare 1639? (*Wordt vervolgd.*)

Advertentiën.

(394) GETROUWD: L. A. VOLLEBREGT
en
A. M. DE VETTE.
LEYDEN, 1 Aug. 1858. (393)

(467) Heden overleed tot onze droefheid, na vroegtijdig voorzien te zijn geweest van de H. H. Sacramenten der stervenden, onze geliefde Moeder, Mejnfvrouw ANTJE TEUNIS, Weduwe van den Heer J. D. De JONG, in den ouderdom van bijna 79 jaren.
KUINRE, den 5 Augustus 1858.

(471) Heden overleed tot mijne bittere droefheid na eene gelukkige Echtvereeniging van circa 16 jaren mijn hartelijk geliefde Echtgenoot HENDRICUS VAN ROOIJ, na voorzien te zijn van de H. Sacramenten der stervenden, in den leeftijd van 47 jaren, mij nalatende een' Zoon, te jong om het verlies te beseffen.
HELLENDOORN, den 5 Aug. 1858. A. A. LöSING, Wed. H. VAN ROOIJ.
Dienende deze voor algemeene en bijzondere kennisgeving.

(474) Heden overleed tot onzer aller droefheid, na een langdurig en smartelijk lijden, onze geliefde Vader en Behuwdvader JOANNES HENRICUS DEGENS, in leven Mr. Timmerman en Makelaar, in den ouderdom van 65 jaren.
AMSTERDAM, 8 Augustus 1858. P. J. DEGENS. Uit aller naam.

(472) Een **Notaris** ten Platten Lande, in het Arrondissement 's Hertogenbosch, verlangt een **KLERK** in het Notarieel vak, niet onervaren en eene goede hand schrijvende, tegen billijke belooning. Allen die van zedelijk gedrag en ijver kunnen doen blijken, zullen in aanmerking komen. Adres aan de Redactie van dit Blad onder de letters A. B. Brieven *franco*.

Horologiemakers.

Een **Horologiemaker**, van de R. K. Godsdienst, met het ordinair werk goed bekend zijnde, kan dadelijk vast werk bekomen. Adres *franco* lett. H. bij den Boekhandelaar J. H. SOMMER te Doesborgh.

Boekdrukkerij.

Een Persoon, oud 39 jaren, van de R. K. Godsdienst, die verscheidene jaren als **Meesterknecht** op eene tamelijk groote Boekdrukkerij is werkzaam geweest, en zoowel door langdurige ondervinding als goede smaak in bovengenoemd vak ten volle bekwaam is, buiten eigen toedoen die betrekking heeft verloren, *zag zich gaarne* hetzij om eene nieuwe Boekdrukkerij ten voordeeligste op te rigten, of om eene in werking zijnde te handhaven, *op nieuw als zoodanig geplaatst*; blijken van eerlijkheid, goed gedrag en bekwaamheid, dienen hem daartoe tot bewijs. Adres: onder de letters C. D. W. bij den Heer N. VERMEULEN, Boekhandelaar te Arnhem. (46[illegible])

Men vraagt tegen half September, een **R. C. Kweekeling**, niet beneden de 16 jaren om, tegen zeer aannemelijke voorwaarden, als **Kweekeling** in een School werkzaam te zijn, en zich, onder de leiding des Onderwijzers, tot het Examen voor **Hulponderwijzer** te bekwamen. Adres *franco* letter M. bij den Uitgever dezer Courant. (47[illegible])

Drukkerij en Boekhandel van P. N. VERHOEVEN te 's Bosch.

GOEDKOOPE LEKTUUR.
LEESBIBLIOTHEEK
VOOR
CHRISTELIJKE HUISGEZINNEN.

Van deze Leesbibliotheek verschijnen jaarlijks 8 boekdeelen van 250 bladzijden in-16 (dus twee duizend bladzijden druks) op roijaal papier en met eene duidelijke letter gedrukt, met *Houtgravuren*.

De prijs van een geheelen jaargang is slechts DRIE GULDEN.

Men kan inteekenen bij alle Boekhandelaren des Rijks.

Van den Jaargang 1858 zijn reeds verschenen:

Rosa en Josephine of zoo wreekt zich de Christen. Historische novelle uit de XIXe eeuw. Met eene *Houtgravuur*.

Edmour en Arthur, door den Schrijver van LORENZO. Naar de vierde fransche uitgave, door A. v. D. Met eene *Houtgravuur*.

Albert en Karel of de verzoening. Naar 't fransch door Mej. G. E. FÖLLING. Met eene *Houtgravuur*.

Emilia Paula, door J. BAREILLE. Naar den derden druk uit het fransch vertaald door J. JURRIUS. 1e deel.

Dit grootsche drama uit Nero's tijdvak zal in 4 deelen kompleet zijn. Het 2e deel ziet eerstdaags het licht, en zal onmiddellijk door de twee laatste deelen worden gevolgd.

Mede dient ten antwoord op de vragen van verschillende Inteekenaren, dat het vervolg van EDMOUR EN ARTHUR stellig in de Leesbibliotheek zal worden uitgegeven onder den titel van: *De beproeving der Kinderliefde.*

Van de Jaargangen 1856 en 1857 der Leesbibliotheek zijn nog enkele KOMPLEETE stellen verkrijgbaar aan *f* 3.00 den jaargang. ([illegible])

Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.